

In antwoord op bovenstaande opmerkingen van collega SANDERS moge ik herhalen, dat mijn onderzoek nog slechts globaal was. Ik ben mij bewust, dat er nog geen enkele conclusie mocht worden gevormd. Daarvoor was het aantal gevallen nog te klein en nu blijkt ook nog, dat de kwaliteit der graphisch geconstrueerde lijn niet aan strenge eischen voldoet. Ik ben collega SANDERS erkentelijk, dat hij mij daarop wijst. Inderdaad heb ik nog niet nagegaan tot welke jaren de verschillende Maart-patiënten onder andere behooren. Blijkt het uit verder onderzoek de moeite waard te zijn, dan zal ik den raad van collega SANDERS zeer zeker in acht nemen, door alle gevallen voor elke maand, van elk jaar afzonderlijk in één tabel te plaatsen.

Ter correctie heb ik een geboortelij (uit BROCKHAUS) gebruikt en den invloed dier lijn trachten te elimineeren door voor die maanden, waar het gemiddelde aantal totale geboorten werd overschreden van mijn schizophrene lijn een aantal af te trekken, dat dan percentsgewijs werd bepaald en een percentarisch aantal op te tellen, waar de normale geboortelij beneden het gemiddelde bleef. Ik deed dit onder meer met de bedoeling, duidelijk te laten zien, hoe luttel de invloed dier normale geboortelij op mijn graphische kromme was. De stippelij geeft dus de kromme na die correctie weer.

De grootte der maanden heb ik niet tot 30 herleid, ook al, omdat mijn onderzoek nog slechts een tasten was.

J. DE SAUVAGE NOLTING.

TER WAARSCHUWING.

In den laatsten tijd kwam op het spreekuur van mijzelf en van collegae in mijn buurt een dame, die zich laat aandienen als „Zuster X”, met klachten over pijn als gevolg van een plaatsgevonden operatie. Bij ervaring weet zij, dat een pantopon- of morphine-injectie haar helpt. Evenwel... zij wenscht die niet op datzelfde oogenblik; maar verzoekt bij voorkeur een voorschrift voor een doos ampullen om zich zelf te kunnen inspuiten. Zoodra de medicus dit weigert te verstrekken, is zij óók wel tevreden met een enkele om mee te nemen. Eenmaal argwanend geworden, wijst men ook dat af. De „zuster” met het ietwat pijnlijk vertrokken gelaat vertrekt dan onder het stamelen van verontschuldigen en... snelt met een flink vaartje heen op haar fiets, welke buiten stond te wachten. Wat zou het zijn? Een morphiniste of een verkoopster van dit helaas begeerde tegen hoogen prijs? Men zij gewaarschuwd.

N. KNAPPER CZN.

STEUN AAN UITGEWEKEN DUITSCHE COLLEGAE!

Door het American Joint Committee is de toezegging gedaan, dat een bedrag in het Artsen Noodfonds gestort zal worden gelijk aan hetgeen ontvangen zal worden gedurende het tijdvak 15 Januari—15 Maart.

Het postgironummer van het Artsen-Noodfonds is 221605, Bank-Associatie, Bijkantoor Stadhouderskade 123, Amsterdam.

P. DE WILDE.

H. LITWER, Nassaukade 20.

NIEUWE WEGEN IN DE PRACTIJK DER ARTSENIJBEREIDKUNDE.

In de beschouwingen van dr. H. PINKHOF over dit onderwerp komt de hooggeroemde verstandhouding met de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst mijns inziens in een eigenaardig daglicht te staan.

Aan het artikel heb ik mij geërgerd en tevens daarin aanleiding gevonden mijn persoonlijke meening eens te uiten over onze verhouding tot de artsen in het algemeen.

Wanneer de Nederlandsche arts op medewerking van den apotheker prijs stelt, dan kan hij deze mijns inziens slechts verwachten, wanneer de arts cok voor *honderd* pCt. achter den Nederlandschen apotheker staat. Helaas heeft men kunnen vaststellen, dat dit laatste het geval niet is en de artsen mogen dankbaar zijn, dat de

apothekers desniettegenstaande tot heden hun medewerking verleenden aan de meeste door de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunde opgerichte ziekenfondsen. Dit laatste wordt bij de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst blijkbaar heel anders aan gevoeld, want dr. PINKHOF durft zelfs aan het einde van zijn betoog, den apotheker voor het dilemma stellen of afzien van propaganda (waarbij hij gelukkig nog de restrictie maakt: „voor bepaalde middelen”) of afzien van de deelneming aan de ziekenfondsen. Voor mijn persoon durf ik gerust de consequentie van een dergelijk dilemma aanvaarden, en zou dan onvoorwaardelijk van de samenwerking met de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst afzien op dit gebied en onder eigen vlag zee kiezen. Blijkbaar worden wij in deze fondsen slechts geduld! Dr. PINKHOF moge toch bedenken, dat wanneer wij niet als deelnemers aan de fondsen verbonden waren, wij dan door afgesloten contracten zouden medewerken, iets wat naar buiten slechts een verschil van vorm is. Waar toch zijn de voordeelen, die ons deze samenwerking gebracht heeft? Waar is de steun, welken wij ondervonden hebben bij de behandeling der wet op de artsenijbereidkunst? Ik zal den schrijver dankbaar zijn, wanneer hij mijn geheugen op dat gebied eens wil opruimen, want ik ben hieromtrent misschien niet volledig op de hoogte. Smalend eindigt de schrijver dan met de woorden: „Méégaan met zijn tijd” wordt hier als hoogste wijsheid verkondigd, en stelt dan de vraag: „Weet wel iemand, waar de tijd heen gaat?” Ik kan deze vraag onmiddellijk beantwoorden met: „neen” en eraan toevoegen, dat dit ook nergens voor nodig is. Iemand toch, die met zijn tijd meegaat, heeft de laatste vraag reeds beantwoord alvorens met den tijd mee te loopen en zal op „dat” punt halt houden, waar hem dit dienstig of wenschelijk voorkomt.

Ik kom thans tot het stuk van dr. PINKHOF zelf en zal dit systematisch volgen. Ten eerste valt dr. PINKHOF erover, dat men wikkels voor flesschen wil laten bedrukken met propagandatekst voor een bepaald geneesmiddel en hij waarschuwt ervoor, dat het niet onmogelijk is, dat de patiënt in deze verlichte 20ste eeuw, in den waan *zou kunnen komen te verkeeren*, dat de inhoud van de flesch of doos identiek is, met den opgedrukten propagandatekst. Ik wil dit gelooven! Ik kan echter moeilijk aannemen, dat het den schrijver ernst is, wanneer hij cursiveert, dat dit reeds tot gevaarlijke vergissingen aanleiding gegeven heeft. Ik kan mij dat, met den besten wil niet voorstellen, aangezien toch voor gevaarlijke geneesmiddelen heelemaal geen reclame gemaakt wordt, en dientengevolge hieruit geen gevaren kunnen voortvloeien. Ik zal den schrijver echter dankbaar zijn, wanneer hij mij met enkele voorbeelden, het verkeerde van mijn meening aantoon!

Ten tweede valt de schrijver over het woord „voorloopig”, dat door hem gecursiveerd is, iets dat zeer waarschijnlijk door den schrijver niet bedoeld is. Hij zal hier mijns inziens bedoeld hebben; „om te beginnen” om *daarna* opnieuw te beraadslagen over de vraag of hij op den ingeslagen weg zal voortgaan ofwel op zijn schreden zal terugkeeren.

Ik constateer hierbij tevens, dat die collega, die schrijft, dat men over de grenzen van het eene uiterste in het andere valt, volkomen ongelijk heeft. Daar gaat men systematisch voort en zal ook zijn doel bereiken. Ik vind het heelemaal niet gek, dat een apotheker een voordracht voor de radio houdt, integendeel, ik zie daar zeer veel nut in! De pharmacie zal daardoor evenmin aan prestige verliezen, als de geneeskunde door het feit dat van tijd tot tijd voordrachten over geneeskundige onderwerpen voor de radio worden gehouden. Ik kan dit punt juist zeer warm aanbevelen aan de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, natuurlijk ook: „vrijblijvend.”

Ten derde. Vervolgens, beweert de schrijver dat de overtuiging der minderheid — als zij ten minste reeds tot die minderheid geworden is — onder den voet geloopt zal worden en dat zij gedwongen zal worden om mee te doen tegen eigen overtuiging in.

Hoe dr. PINKHOF deze vraag kan stellen is mij een raadsel. Hij als organisatieman, zal het toch wel met mij eens zijn, dat althans op dit oogenblik nog, in Nederland de *meerderheid* ten allentijde *beslist* over den gang van zaken en de

minderheid zal zich daarbij moeten neerleggen. Dit is altijd zoo geweest en ik hoop, dat dit ook zoo zal blijven. Het zoude echter niet van wijs beleid getuigen, wanneer deze meerderheid, de minderheid tyrantiseerde en geen rekening hield met de wenschen, die aldaar gekoesterd worden. Een dergelijk regime zou zich dan ook niet lang staande kunnen houden. Dit ter geruststelling van den schrijver!

De apotheker is en blijft nog steeds de vraagbaak van het publiek en de waarschuwing, welke dr. PINKHOF hier geeft, kan ik volkomen begrijpen. Ik bezit echter het vertrouwen, dat de Nederlandsche apotheker in staat zal zijn het kaf van het koren te scheiden.

Eindelijk schijnt dr. PINKHOF het als vernedering aan te voelen, dat de apotheker heden tegemoet komt aan de wenschen van het publiek met betrekking tot de verpakking der geneesmiddelen. Waarom is het vernederender een tube boorzalf af te leveren, in plaats van een doosje? Ik kan dit met den besten wil niet aanvoelen en vlei mij met de hoop, dat dr. PINKHOF, hiervoor weinig steekhoudende argumenten zal kunnen vinden.

Kerkrade.

L. VAN WERSCH, *apotheker*.

Ik meen, dat ik alleen in herhalingen zou moeten treden, als ik op de vragen en aanmerkingen van den heer VAN WERSCH zou ingaan. Een paar opmerkingen slechts wil ik beantwoorden.

a. Het is juist zorg vóór het prestige van den apotheker, die mij tot spreken gedwongen heeft. Dat wordt, gelijk mij werd medegedeeld, door meer dan één apotheker ingezien.

b. Nadeel is ontstaan, doordat een geneesmiddel voor uitwendig gebruik was ingepakt in een reclame voor een middel voor inwendig gebruik met gebruiksaanwijzing, welke de verbruiker had aangezien als gegeven ten opzichte van het verstrekte middel.

c. Een meerderheid kan een minderheid nooit dwingen tot meedoen aan dingen, welke deze minderheid beneden hare waardigheid acht.

H. PINKHOF.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

HESSEN. — **Afleiding voor vruchtbare vrouwen.** In Hessen zal iedere vrouw, die meer dan drie kinderen heeft voortgebracht, voortaan eens per maand gratis het landstheater mogen bezoeken. Men tracht ook van de bioscopen dergelijke tegemoetkomingen te verkrijgen (*Münch. med. Wochenschr.*, 9 Februari).

POLEN. — **Geneeskruiden.** De verbouwers van geneeskruiden en de handelaars in deze voortbrengselen hebben te Lwow (Lemberg) een vereeniging gevormd ter bevordering van het gebruik van geneeskruiden. Zij zal zich onder andere bezig houden met het aanleggen van proeftuinen (*Policlínico*, 12 Februari).

BOEKAREST. — **Leerstoel voor endocrinologie.** Te Boekarest is een afzonderlijke leerstoel voor endocrinologie opgericht, en toevertrouwd aan den neuroloog prof. PARHON, thans te Cluj (Klausenburg) (*Policlínico*, 12 Februari).

BERLIJN. — **Wijziging in de geneeskundige opleiding.** De Pruisische minister van onderwijs heeft een nieuwe regeling voor het onderwijs in de geneeskunde getroffen, gelijk reeds aan niet-Pruisische universiteiten is ingevoerd en nu door één der Pruisische geneeskundige faculteiten was voorgesteld.

Er wordt naar gestreefd, het aantal verplichte college-uren te verminderen. Dit aantal mag nooit grooter zijn, dan in de examenregeling is voorgeschreven, en kan, naar plaatselijke omstandigheden, verschillend zijn. De propaedeutische colleges in de natuurwetenschappen moeten sterk worden verminderd. De minister verwacht, dat de hoogleeraren in deze vakken afzonderlijke colleges voor de aanstaande artsen zullen houden, of, als hun dit niet mogelijk is, docenten zullen